

Podplukovník Ing. Dr. techn. Vlad. Hájek:

Je armádě třeba učenců?*)

Francouzská veřejnost a parlament se poslední dobu živě zajímají o problém, který vznikl ve francouzské armádě tím, že čím dále tím více ubývá ve vojsku důstojníků s vysokým technickým vzděláním.

Nutno předeslati, že ve Francii se doplňují dělostřelectvo a technické zbraně ze značné části, dříve až z třetiny, z důstojníků, kteří se po maturitě vzdělávají matematicky dvě leta v t. zv. „cours mathématique spéciales“ a vstupují pak po přísné přijímací zkoušce na dvouletou vojenskou vysokou technickou školu zv. „Ecole polytechnique“ a odtud teprve přicházejí v hodnosti našeho poručíka do vlastní dvouleté vojenské aplikační školy buď dělostřelecké nebo ženijní.

Tato „Ecole polytechnique“ je slavná škola technická, mající více než stoleté trvání. Ač je vedena vojensky, není jen průpravnou školou pro další školy důstojnické, nýbrž největší část jejích absolventů odchází na civilní vysoké školy technické, jako jsou „Ecole Centrale“, čtyřletá, odpovídající našemu vysokému učení technickému, „Ecole des ponts et chaussées“, škola vychovávající mostní a silniční inženýry, a j. vysoké odborné školy technické (elektrotechnická, hornická a p.). Po absolvování těchto škol stávají se absolventi buď státními inženýry nebo přecházejí do soukromých služeb.

Program polytechniky je vysoké matematicko-fyzikální úrovně a převyšuje namnoze po stránce teoretické obdobné předměty, které jsou rozsahem naší I. státní zkoušky na technice. Proto také přiznávají naše vysoké školy absolventům polytechniky rovnocennost s I. státní zkouškou na technice. Vojenské vzdělání a výcvik se tu podává jen dva půldny v týdnu. Důkazem o výborné kvalitě této školy může být i to, že jejími profesory pro teoretické vědné předměty jsou profesori vysokoškolští a učenci a že z ní vyšli mnozí vynikající mužové, vědci, průmyslníci i vojevůdci (Foch, Joffre) a členové Institut de France.

V dřívějších dobách procházelo polytechnikou velké procento důstojníků, čímž armáda získávala sbor teoreticky znamenitě vyškolený.

Tito důstojníci pozdvihli znamenitě francouzské dělostřelectvo a ženijní vojsko a lze snadno uvěřit německému generálovi Rohneimu, který po světové válce napsal v „Artillerie Monatshefte“, že za nepopíratelnou převýšenost francouzského dělostřelectva nad německým z velké části děkuje Francie výbornému vědeckému matematickému vzdělání svých vyšších důstojníků, z nichž téměř všichni vyšli z polytechniky.

Za těchto okolností není divu, že ve Francii jsou nyní, kdy se z řad polytechniků hlásí čím dále tím méně polytechniků do armády, nejen vojenské kruhy, ale i sama veřejnost znepokojeny, ba že se

*) Poznámka: L. Souchon „L'armée a-t-elle besoin de savants“, L'illustration z 20. VI. 1931. O voj. techn. školství viz dřívější články autorovy z Voj. rozhledů, čís. 1, 2, 5 z r. 1930, čís. 6 a 11/12 z r. 1931 a čís. 4 z r. 1932.

i sám parlament zabývá problémem, jak vzbudit zájem polytechniků o armádu a jaké výhody jim poskytnouti, aby sobě volili povolání důstojnické.

Jak ubývá počtů důstojníků vyšších z polytechniky, je vidět z tabulky, obsahující srovnání z let 1914, 1925 a 1931. Podle ní bylo

v roce	plk.	pplk.	mjr.	kpt.	npor.
1914	95%	88%	79%	45%	33%
1925	94%	85%	56%	14%	8%
1931	90%	67%	16%	5%	14%

Z této tabulky vysvítá, jak čím dále tím více ubývá dorostu, kdežto ve vyšších hodnostech, vlivem dřívějších let, se procentová čísla jakž takž udržují.

L. Souchon se zabývá v článku stejně nadepsaném vážně tímto problémem a z jeho vývodů uvádím:

Francouzský parlament se na začátku roku 1931 zabýval počtem armády a problémem, jak udržeti elitu v armádě, která se mimo tradiční vysokou hodnotu morální, smysl pro povinnost a čestnost, nezbytné to předpoklady pro celý důstojnický sbor, vyznačuje vysokým teoretickým vzděláním.

Protože mladá francouzská inteligence, zvláště ze zámožných kruhů, čím dále tím méně jeví zájmu o povolání důstojnické, i proto, že si vlivem názorů nynější doby i méně zámožné kruhy hledí voliti zaměstnání, které skýtá největší výhody, nutno řešit problém vstupu vysokoškolské inteligence do armády tím, že jim třeba i v armádě dát výhody proti důstojníkům se vzděláním nižším. Je pak dvojí možnost: buď zřídi vojenský inženýrský sbor anebo dát těmto důstojníkům roční prémii.

Co se vytvoření zvláštního inženýrského sboru týká, jímž by bylo možno dáti členům hmotné výhody, s tím autor nesouhlasí, protože armáda by byla zbavena přímého kontaktu důstojníků, inteligentních vůdců s ostatními důstojníky, neboť by se od ní isolovali jako samostatné těleso. Mimo to pojem „elita“ značí vždy výběr, a to znamená, že tito lidé mají vyniknouti při vykonávání funkcí jako všichni ostatní důstojníci a mítí vliv na své okolí.

Nezbývá proto než systém peněžitých přídavků, pro něž předpoklad byl již vytvořen systémem přídavků pro letecké důstojníky. Prozatím byl ve Francii zvolen systém funkčních přídavků pro ty důstojníky s vyšším technickým vzděláním, kteří vykonávají funkci, kde jsou znalosti technické nezbytnými. Sluší však ihned připomenouti, že toto řešení nevyhovuje, neboť důstojník, který by podle tohoto systému byl po celou svou službu v ústavech, v dílnách a v zkušebnách, nebude nikdy vojevůdcem a riskuje, že během let bude izolován od svých kamarádů, kteří zůstali u trupy, právě tak jako dnešní francouzští vojenští inženýři zbrojní služby.

Proto navrhuje autor jako jediné správné řešení, aby pro důstojníky s vyšším technickým vzděláním byl volen systém personálních odměn, neboť pak jich možno bez materiální újmy a ve všeobecném vojenském zájmu používat jak u trupy, tak i v arsenálech a v gene-

rálním štábu. Tyto odměny, jak autor uvádí, nemohou mít nijaký nepříznivý vliv na disciplínu v armádě, neboť každý velitel musí umět sám i jiným vysvětlit, z jaké nutnosti tato reforma vyplývá. Ostatně nejde tu o reformu, skýtající výhody jen jedné skupině nebo škole. Dnes zahrnuje vyšší vzdělání technické různé obory studijní, jako dělostřelectvo, chemii, geodesii, optiku a elektřinu (autor zapomněl uvést strojnictví a stavebnictví), i mohou se tu tedy uplatnit volně důstojníci všech zbraní a neuzavírají se cesty ani inženýrům ani doktorům technických věd a j. Na konec podotýká autor, že princip dvojí výchovy důstojníků ve Francii, t. j. že u téže zbraně slouží důstojníci s nižším vojenským vzděláním (vycházejí z jedno-roční „Ecole militaire“ s následující jednoroční školou aplikační) a s vysokým vzděláním (dvě leta polytechniky a dvě leta školy aplikační), je staletý osvědčený asimilační způsob, který vždy zabezpečoval výbornou kvalitu francouzské armády.

K těmto vážným slovům autorovým netřeba mnoho dodávat. Odůvodňovat pro naši armádu potřebu důstojníků s vyšším technickým vzděláním by bylo zbytečné, neboť se všeobecně u nás uznává.

Jiná vážná otázka je, jak tento problém řešit u nás, kde nemáme vysokého vojenského technického školství vůbec a dlouho ještě potrvá, než vytvoříme u nás vysokou vojenskou technickou školu, obdobnou slavné francouzské polytechnice. Do té doby, než by první absolventi vyšli, uplyne nejméně pět let. Toto období nesmíme však zanedbat a problém získání vojenského technického vzdělání důstojníků účinně neřešiti.

Dosud se u nás řešila, a myslím šťastně, otázka vyššího technického vzdělání důstojníků tím, že se nejen pro obor služeb, ale i pro řadovou službu (dělostřelectvo, letectvo, ženijní, telegrafní vojsko a automobilní vojsko) přijímali důstojníci inženýři, vojensky vzdělání buď ve vojenské inženýrské koleji, nebo aktivovaní ze škol pro důstojníky v záloze. Letošním rokem však vidíme, že se dělostřelectvo a letectvo pro řadovou službu již inženýrů zřeklo a ponechalo je výhradně pro činnost služeb v ústavech.*) Nastane tedy minimálně po pět let, nebude-li vytvořeno odborné vyšší vojenské technické školství v dohledné době, i na více let v těchto zbraních absence důstojníků s vyšším technickým vzděláním, okolnost, které se ve Francii tolik a plným právem obávají. Okolnost, že vojenští inženýři, sevření ve zvláštní skupině služeb, vytvoří izolovaný sbor trupě se odcizující, platí, jak autor správně uvádí, nejen pro Francii, nýbrž i pro nás.

Proto vidím, čerpaje pro své názory oporu ve francouzských poměrech, jež právě vylučuji, pro nás správné řešení v tom, neuzavíratí, tím méně do té doby, než se vytvoří kvalitní vyšší vojenské technické školství, přístup inženýrům do řadové služby a naopak ponechatí, jak bylo až dosud, tuto volbu systémem zlepšených platů vábivější. Jestliže autor francouzskou inteligenci omlouvá, že si

*) Poznámka: Inženýři vysokoškolsky vzdělání zůstávají t. č. v řadové službě jedině u ženijního, telegrafního a automobilního vojska. U všech ostatních zbraní, jako u dělostřelectva a u letectva, patří do skupiny zbrojních technických služeb.

dnešní doba, zcela různá od doby před třiceti lety, nutně žádá materiálních výhod, platí to stejně pro nás, kde ostatně ani zdaleka nemáme té staré tradice vojenského povolání, kterou má Francie. Proto tím více třeba u nás si vážit té potěšitelné okolnosti, že naše vysokoškolská inteligence na rozdíl od francouzské jeví mnoho zájmu o vojenské povolání, což je okolnost, která se ve Francii nevyskytuje a jest jen na vojenské správě, aby z této skutečnosti co nejvíce výtěžila!

Principu dualismu v důstojnickém sboru i u nás netřeba se obávat tím spíše, že, jak z článku vidět, založila na něm francouzská armáda svou slavnou tradici. Tento princip dualismu je zároveň potvrzením mých snah o dvojí výchovu našich důstojníků dělostřelectva a technického vojska, známých čtenářům těchto Rozhledů z čís. 5/1930. Svým návrhem žádám zlepšení nynějšího základního vojenského technického vzdělání těchto důstojníků na tříleté vojenské technické akademii (nižší stupeň výchovy) a vyššího vojenského technického vzdělání nejlepším žákům této akademie dalším školením na vojenské inženýrské škole za současného studia na civilní vysoké škole technické (vyšší stupeň výchovy, typ vojenských inženýrů).

Pokládám nejen v našich, ale i ve všech ostatních armádách za prostě nemožné a i zbytečné snažit se vytvořit jednotnou školu, která by vychovávala důstojníky vrcholně vzdělané. Je to jasné z toho, že nelze ani zlepšeným čtyřletým dosavadním školením nahradit šestileté vojenské technické školení francouzských důstojníků, prošlých polytechnikou (dvě leta matem. kursů, dvě leta polytechniky, dvě leta aplikační školy), ani obsáhnouti základní vojenské vzdělání a nejméně pětileté civilně technické vzdělání našich vysokých škol technických, jež dnes moderní vojenská technika do značné míry vyžaduje.*)

Systém dvojí výchovy důstojníků, spojující dobré vojáky, a to jedny se základními teoretickými znalostmi, druhé s vysokými teoretickými znalostmi, obojí sdružené vysokou morálkou, smyslem pro povinnost a čestnost, jest jediné řešení odpovídající možností a schopnostem jednotlivcům. Je, ač bolestivé, stále jedinou možnou cestou, kterou lze, právě tak jako ve francouzské armádě, zaručiti prospěch a rozvoj každé armády.

Protože můžeme i tento dvojí francouzský systém výchovy důstojníků dělostřelectva a technických důstojníků — právě tak, jako jsme vzali mnoho jiného z francouzské armády, — s dobrým svědomím a bez váhání i nadále u nás udržovati.

*) Poznámka: V naší armádě je vlastně zavedeno u některých zbraní čtyřleté vzdělání. Na př. v dělostřelectvu jest jeden rok školy pro důst. v záloze, dvě leta vojenské akademie v Hranicích a jeden rok dělostřelecké aplikační školy v Olomouci. Obdobně je tomu i u ženijního vojska, kde však aplikační škola jest jen pětiměsíční. U obou zbraní před aplikační školou je nejméně jednoletá služba u pluků.